

Az ákácdfa virágzása.

Az akácdfa (Rohinia Pseudacacia L.) a magyar Alföldnek immár tipikus fája. Alig hiszem, hogy rónáinkon legyen oly község, melynek utczáin, szántóföldbeli mesgyéin s legelőin vele nem találkozhatnánk. Kemény, tartós fáját igen keresik az iparúzóik. Virágzása elépedve néz a gyermekesereg. Ez az ő újsága. Több helyütt csakugyan annak nevezi virágfűzérét a nép, melyet az élelmes gazdasszony, kirántva, különleges-ségképen tálal fel.

A májusnak díszét, a tavasznak menyasszonyi fátyolát az ákác szolgálatja. Virágzása az Alföldön* az egyik évben előbb, a másikban később, de általában véve május közepére esik. Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs- és Borsod-megyében tíz éven át följegyeztem a napot, mikor a virágzás kezdődött s átlaglag május 16-ikát kaptam.

Midőn a magam adataival bibelődtem s meteorológiai szempontból velők foglalkoztam, a meteorológiai központi intézet évkönyveit is kezdtem lapozgatni s íme sikerült jó sok helyet összeböngészni, úgy hogy el nem mulaszthatom azokat bemutatni. 1871-től 1885-ig találtam adatokat az évkönyvekben; legkevesebbet, csak kettőt, 1872-ben, legtöbbit 1875-ben, még pedig 19-et. Ami az állomásokat illeti, Nagy-Szebenben 12, Pécssett 11, Oraviczán, Bakony-

* Kun-Szt.-Mártonban legkorábban 1885 május 4-ikén, legkésőbbben 1883-ban május 26-ikán virágzott az ákácdfa.

bélen 10, Török-Becsén, Kőszegen 9 évben, a többiekben ennél kevesebbszer jegyezték fel a virágzás első napját. A következő kimutatásban, hol a római szám a hónapot, az arabs a napot s a rekeszjel közötti a tengerszini magasságot jelenti, csak azon helyek fordulnak elő, hol legalább három évben történt megfigyelés.

Délről észak felé haladva, az ákácdfa virágzásának első napja a következő:

Gospicson (568 m.)	..... V.	29
Mitroviczán (90 m.)	..... V.	11
Oraviczán (268 m.)	..... V.	16
Török-Becsén (81 m.)	..... V.	11
Lugoson (123 m.)	..... V.	17
Nagy-Szebenben (413 m.)	..... V.	27
Lippán (132 m.)	..... V.	12
Pécssett (260 m.)	..... V.	12
Segesváron (366 m.)	..... VI.	8
Csik-Somlyón (707 m.)	..... VI.	11
Csáktornyán (170 m.)	..... V.	12
Kun-Szt.-Mártonban (88 m.)	..... V.	13
Körmenden (190 m.)	..... V.	28
Bakonybélen (260 m.)	..... VI.	8
Kőszegen (279 m.)	..... VI.	1
Borostyánkőn (611 m.)	..... VI.	13
Budapesten (153 m.)	..... V.	15
Pilis-Jenőn (195 m.)	..... V.	21
Egerben (173 m.)	..... V.	23
Sárospatakon (124 m.)	..... V.	18
Ungváron (141 m.)	..... V.	21
Brognyánban (? m.)	..... V.	27
Árvaváralján (501 m.)	..... VI.	16

Ezeket a számokat úgy kaptam, hogy vagy az eredeti megfigyelés átlagát vettem, vagy pedig, hogy a rövidebb tartamú följegyzéseket más állomások hosszabb tartamú adataira átszámítottam.

Ez eljárással igen megbízható számokat kapunk. Példaképen felhozom, hogy ha a Pécssett és Nagy-Szebenben végzett megfigyeléseket az egyidejű 9 évi török-becseihez mérjük, az ákác virágzásának első napjául Pécsre nézve május 12-ikét, Nagy-Szebenre nézve pedig május 28-ikát kapjuk. E szerint az átszámított átlag Pécsnél ugyanaz, mint a 11 évi eredeti följegyzés szolgáltatotta adat, Nagy-Szebennél pedig mindössze 1 napi különbség mutatkozik a 9 évi átszámítás és a 12 évi közvetlen megfigyelés között.

A többi állomáson, hol csak 1 vagy 2 évben jegyezték fel a virágzás kezdetét, az említett műveletet nem alkalmazhattam, s így ezek az adatok csak hozzávetőleg nyujtanak némi útbaigazítást. Az ákácza kezdett virágozni délről észak felé haladva: Temesváron V. 4., Déván V. 15., Gyulafehérváron V. 20., Baján V. 19., Nagy-Kanizsán V. 22., Kalatán V. 17., Szent-Gotthárdon V. 25., Dunapentelén V. 15., Turkevén V. 21., Szatmáron VI. 1., Nyiregyházában V. 28., Tardoson V. 20., Bánhorváthon V. 18., Nedanócson VI. 1., Rozsnyón VI. 4., Körmöczbányán V. 16., Nagy-Mihályon VI. 3., Szepes-Iglón V. 20., Svedléren VI. 18., Lőcsén VI. 11. napján. Szepes-Iglón 1872-ben 16 nappal, Lőcsén 1874-ben 28 nappal virágzott későbbben az ákácza, mint Budapesten.

Ha valamennyi állomás adatait tekintetbe vesszük, konstatalhatjuk, hogy 1871—1885 között legkorábban virágzott az ákácza 1876-ban Oraviczán* április 22-ikén, legkésőbbben pedig Árvaváralján 1874-ben június 25-ikén.

Az iránt tehát fel volnánk világo-sítva, hogy mikor virágzik az ákácza.

* 1879-ben állítólag április 19-ikén virágzott Oraviczán az ákácza; ez adat azonban tévesnek látszik s Török-Becse szerint május 19-ikére lenne javítandó.

Ámde ezzel kapcsolatban legottan fölmerül ama másik kérdés: miért virágzik az ákácza korábban délen, például Mitroviczán május 11-ikén, mint északon, Árvaváralján június 16-ikán; miért hamarabb (V. 13) a síkon 88 méternyire a tengerszín fölött Kun-Szent-Mártonban, mint a hegyes vidéken 707 méternyire Csík-Somlyón (VI. 11)?

Erre természetesen csak azt felelhetjük, hogy ez a levegő hőmérsékletének a következménye, a mely tudvalevőleg egyaránt csökken, akár délről északra haladjunk, akár a tengerszine fölött főlebb emelkedünk. Árvaváralja 4° 21'-czel északibb fekvésű Mitroviczánál, azért virágzik ott az ákácza 36 nappal később, s ha 619 m.-rel főlebb emelkedünk, ugyancsak azt tapasztalhatjuk, hogy virágzása 34—36 nappal késik. Ugyanazon hőfok, mely az Alföldön már májusban észlelhető, Árvaváralján, Csík-Somlyón csak júniusban tapasztalható. Kun-Szt.-Mártonban a május átlagos hőmérséklete 14.9, Árvaváralján a júniúsé 14.7, Csík-Somlyón pedig ugyancsak a júniúsé 15.0 fokot tesz.

Ebből tehát az következik, hogy az ákácza virágzásához bizonyos hőfok szükséges. De miként határozzuk meg ezt a hőfokot?

A kik efféle tanulmányokkal foglalkoznak, kétféle úton iparkodnak czélt érni. Némelyek azon hőfokot szokták számítani, melyet a hőmérő árnyékban mutat, mások pedig azt, melyet a napra kiteve zérus fölött feltüntet. Én az előbbi mód szerint fogok eljárni. Csakhogy az a bökkenő, mely időponttól kezdjük a számítást?

Midőn a magam 10 évi adatait, melyeket 4 különböző helyen jegyeztem, közelebből szemügyre vettem, arra a tapasztalatra jutottam, hogy az ákácza virágzását megelőző 50 napnak hőmérsékleti összege évről évre igen csekély

változást mutat és $\pm 12^{\circ}$ fokot tesz, holott a virágzást megelőző 30 napnál ezen eltérés az átlagtól $\pm 18^{\circ}6$ foknak felel meg.

Ebből kiindulva, kutattam, vajjon más helyeken is közel ugyanazon hőfokösszeget kapom-e? 17 állomást vettem tekintetbe a síkságról és hegyekről, északról és délről, keletről és nyugotról, különböző évekből és órakombinációk szerint, és a magaméval többnyire egyező eredményre jutottam. A levegő hőmérsékletének összege az ákácza virágzását megelőző 50 napon tett északról dél felé haladva:

Árvaváralján	... .. (4 év szerint)	590 C ^o -ot
Ungváron	... .. (5 » »)	586 »
Sárospatakon	... .. (5 » »)	608 »
Egerben	... .. (5 » »)	604 »
Pilis-Jenőn	... .. (5 » »)	611 »
Budapest	... .. (5 » »)	620 »
Borostyánkőn	... .. (4 » »)	611 »
Kőszegen	... .. (5 » »)	645 »
Bakonybélen	... .. (5 » »)	664 »
Körmenden	... .. (5 » »)	586 »
Kun-Szt.-Mártonban	(5 » »)	613 »
Csik-Somlyón	... .. (5 » »)	592 »
Pécsett	... .. (5 » »)	572 »
Nagy-Szebenben	(5 » »)	607 »
	(1874—1878)	
»	(5 év szerint)	627 »
	(1881—1885)	
Oraviczán	... .. (5 év szerint)	670 »
Mitroviczán	... .. (4 » »)	597 »
Goszpicson	... .. (4 » »)	609 »

A számok 600° körül ingadoznak. Oraviczán legnagyobb a hőfok összege, mivel ott 4 évben este 2 órával hamarabb olvasták le a hőmérőt, mint a többi állomásokon. Bakonybélen is jóval nagyobb a hőfok a kevésbé pontos hőmérő miatt. Nagy-Szebenben az egyik időszakban 6, 2, 10, a másikban 7, 2, 9 órákor történt a hőfok följegyzése; az előbbit hozzávetőleg átszámítottam 7, 2, 9 órára, így kaptam 607 fokot az eredeti 575 helyett. Árvaváralja és Kőszeg adataival ugyanaz történt. Körmendnél is

kis javítást tettem, mivel ott délután 1 órákor történt a megfigyelés.

Ha csupán csak azokat az állomásokat vesszük tekintetbe, hol a hőmérőt mindig ugyanabban az időben, reggel 7, délután 2 és este 9 órákor olvasták le, s hol az adatok igen közel egyeznek, nevezetesen Sárospatakon, Egerben, Pilis-Jenőn, Budapesten, Borostyánkőn, Kun-Szent-Mártonban, Mitroviczán és Goszpicson, arra az eredményre jutunk, hogy a levegő hőmérsékletének hőfokösszege az ákácza virágzását megelőző napokon a következő:

A virágzást megelőző 30 napon	418 fok C.
» » » 40 »	525 » »
» » » 45 »	570 » »
» » » 50 »	609 » »

Az említett 8 állomáson történt 4—5 évi följegyzés (37 évfolyama) szerint az ákácza május 22-ikén kezdett virágozni.

Arra a kérdésre: mikor virágozik az ákácza, azt a feleletet adhatjuk, hogy akkor, mikor a megelőző 50 napnak hőfoka összesen 609 C. fokot tesz.

Ezen hőfokösszegetől bizonyára kisebb-nagyobb eltérések fognak mutatkozni évenként és állomásonként; hiszen a hőmérők oly különbözőképen vannak felállítva, az egyik jobban, a másik rosszabbul; itt a legelső nyíló virágot, amott a nagyobb mennyiségben mutatkozót veszik a virágzás kezdetének. A talajbeli s a nedvességi viszonyok, nemkülönben a borulat kisebb-nagyobb terjedelme szintén némi eltérést szülhetnek. Módosítólag fog hatni a téli és tavaszi időjárás, mert hiszen sem a tél nem egyformán hideg országunk minden részében, sem a tavaszi, nevezetesen a májusi hőcsökkenések sem tapasztalhatók mindenütt egyenlő mértékben.

Épen ezek a hőcsökkenések teszik egyik kellemetlen oldalát a szép májusnak. Sokszor bizony szegény ákáczfánk is áldozatul esik a dérnek és fagynak. A meteorológiai intézet évkönyveiben is két adatot találtam, hogy az ákácza elfagyott. Csik-Somlyón azt jegyzi fel, hogy ott 1874-ben május 15-ikén virágzott, de elfagyott; Bakonybélnél ugyan csak 1874-ben az áll: az ákácza elfagyott s nem is említik, hogy később virágzott volna.*

Szomorú május is volt az az 1876. évi. Pusztított a fagy és dér országszerte 20-ikán és 21-ikén. Így például Pécssett az udvarokon levő vizet 2—3 mm.-nyi vastag jégkéreg borítá május 20-ikán, úgy hogy a szőlők teljesen elfagytak. Sopronban 20-ikán reggel 5 órakor 2.5 fokon állott a hőmérő a fagyponthoz alatt. A pozsonyi hegyeken ugyanakkor 2—3 fok volt a hideg, Losonczon 2.6 foknyi hidegben a gyöngébb növények mind elfagytak, sőt Késmárkon a föld is 4 cm.-nyire megfagyott. Jászberény mellett Jákóhalmán mind elpusztult a szőlő. Kalocsán, Szegeden, Temesváron,

* Csik-Somlyón 1874-ben a rendesnél 30 nappal, Nagy-Szebenben 27, Pécssett 11, Budapesten 9, Oraviczán 25, Egerben 12 és Sárospatakon 14 nappal hamarabb virágzott az ákácza.

Aradon, Oraviczán, Segesváron és több helyütt 20-ikán és 21-ikén fagy és dér tette tönkre a szőlőt, a gyümölcsfákat s a virágzásban levő gabonaméüt.

A levegő hőmérséklete ez évi májusban úgyis északnyugoti szelek mellett már 16—18-ikán hűvösre fordult s általában csak 12—13 fok között ingadozott. Akkor azután 18-ikán a Földközi-tengeren kisebb nyomás keletkezik, mint Oroszországban és északi Európában. A levegő északkelet felől áramlik s országunkon keresztül hőmpölyög, az éjelek derültek s a hőisugárzás nagy, a hűvösödés annyira megy, hogy május 19-ikén országszerte mintegy 8.2 fok, 20-ikán pedig 5.6 fok a napi hőmérséklet. Természetes, hogy reggelenként fagynak kellett lenni.

Igen, azok a légáramlatok, melyek tavasszal oly gyakran északi tájakról, nagy légnyomású területekről országunkon át a Földközi-tenger környékén elterülő alacsony légnyomás felé tartanak, okozzák főképen a májusi hőcsökkenéseket is. Ilyenkor forrázódik le azután május dísze, a kedves ákácza virága, koplalnak a méhek, nincs ákáczmézsüret. Ilyenkor valóban csak álomban láthatjuk a szép tavaszt, a valóságban, a természetben, hiába keressük.

HEGYFÖKY KABOS.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.